

Sektorske analize. Hrana i piće

Palić, Petra

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **2020**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:213:467584>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[The Institute of Economics, Zagreb](#)

sa

Sektorske_analize

ekonomski
institut
zagreb

svibanj 2020. broj 77 godina 9

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Hrana i piće

Autorica Petra Palić

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih proizvodnih sektora u Hrvatskoj. Proizvodnja hrane i pića ostvaruje 2,9 posto hrvatskog BDP-a (2017.) i 3,6 posto ukupne zaposlenosti (2019.).

_7 Trendovi

Tijekom zadnjih desetak godina proizvodnja hrane bilježi povećanje aktivnosti; u 2019. godini je povećana za 6,2 posto u odnosu na 2008. godinu. Nasuprot tome, proizvodnja pića se u razdoblju od 2008. do 2019. godine smanjila za 9 posto.

_12 Vodeća trgovačka društva

Deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane u 2018. godini bilježi međugodišnji rast ukupnih prihoda od 1,8 posto, dok je zaposlenost smanjena za 1,1 posto. Istovremeno deset vodećih društava industrije pića zabilježilo je međugodišnji pad ukupnih prihoda od 4,5 posto, uz blago povećanje zaposlenosti od 0,3 posto.

_15 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Na Zagrebačkoj burzi uvršteno je jedanaest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i dva trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića (Badel 1862 d.d. i Maraska d.d.). Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvršteni su Podravka d.d., Dukat d.d. i Kraš d.d.

_16 Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-28

U 2019. godini zabilježen je međugodišnji rast proizvodnje u industriji hrane i pića od 3,6 posto, dok je ukupna industrijska proizvodnja ostvarila pad od 1,1 posto.

_19 Zaključak

Prehrambena industrija od strateške je važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potreban je daljnji rast i jačanje industrije hrane i pića.

Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih industrijskih sektora u Hrvatskoj. U usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije, proizvodnja hrane i pića i dalje ostvaruje najveći udio u hrvatskom bruto domaćem proizvodu (BDP-u) i ukupnoj zaposlenosti. Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2017. godini iznosio je 2,9 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 2,3 posto, a proizvodnje pića 0,6 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 22,5 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 17,5 posto, a proizvodnja pića od 5 posto. Udio industrije hrane i pića u ukupnoj zaposlenosti u 2019. godini iznosio je 3,6 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3,2 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto).

Tablica 1.
Kretanje glavnih sektorskih pokazatelja, međugodišnje stope promjene, 2019., u %

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Industrija hrane	2019.
Proizvodna aktivnost	3,7
Zaposlenost	1,0
Prosječna bruto plaća	3,2
Industrija pića	2019.
Proizvodna aktivnost	-1,2
Zaposlenost	10,6
Prosječna bruto plaća	1,5

Sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao je u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine s udjelom od 20,9 posto, dok je u istom razdoblju prošle godine taj udio iznosio 19,9 posto. Pritom je udio industrije hrane iznosio 18,7 posto, a industrije pića 2,2 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije.

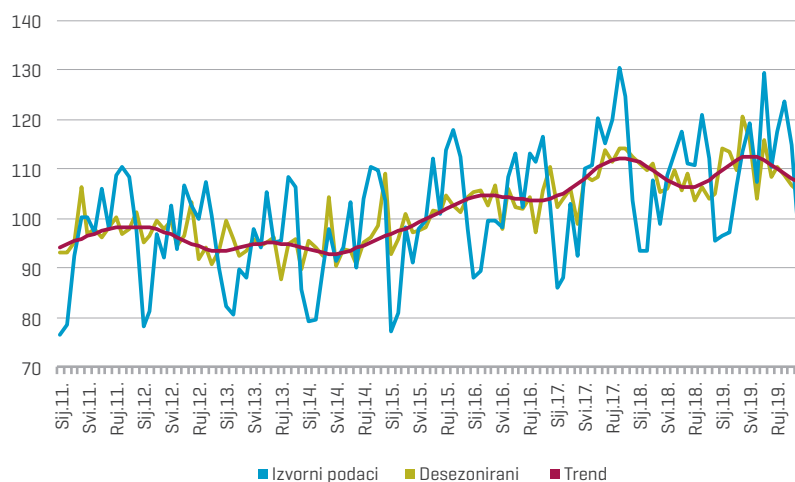
Nakon pada proizvodne aktivnosti ove industrije u 2018. godini, u 2019. godini ona bilježi međugodišnji rast od 3,7 posto. Ipak, sezonski podaci pokazuju kako je proizvodna aktivnost industrije hrane u četvrtom

UDIO INDUSTRIJE HRANE I PIĆA U BDP-U HRVATSKE U 2017. GODINI IZNOSIO JE 2,9 POSTO (OD ČEGA JE UDIO PROIZVODNJE HRANE IZNOSIO 2,3 POSTO, A PROIZVODNJE PIĆA 0,6 POSTO).

tromjesečju 2019. godine smanjena za 4,1 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

Slika 1.
Proizvodnja hrane,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Usporedno s rastom ukupne aktivnosti industrije hrane u 2019. godini, povećao se i broj zaposlenih, što se odrazilo na rast produktivnosti sektora, kao i na blagi rast plaća.

Usporedno s rastom ukupne aktivnosti industrije hrane, povećao se i broj zaposlenih. To se odrazilo na rast aktivnosti sektora, kao i na blagi rast plaća. U prosincu 2019. godine, industrija hrane zapošljavala je 42.234 radnika, što u odnosu na isti mjesec 2018. godine predstavlja za 1 posto veću zaposlenost.

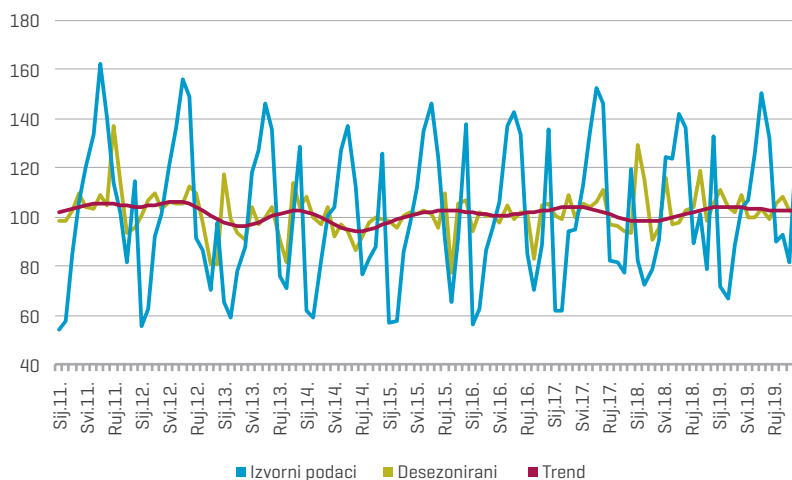
Mjesečne su bruto plaće u prosincu 2019. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno povećane za 3,2 posto. Pritom je prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2019. godine iznosila 7.228 kuna.

Nakon što je proizvodna aktivnost industrije pića na razini 2017. godine zabilježila međugodišnji rast od 1,7 posto, a u 2018. od 2,6 posto, u 2019. godini zabilježen je pad od 1,2 posto. Ipak, najnoviji desezonirani podaci ukazuju na ubrzanje rasta proizvodne aktivnosti ove industrije. U četvrtom

tromjesečju 2019. godine proizvodna aktivnost industrije pića povećana je za 1,4 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

Slika 2.
Proizvodnja pića,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Usprkos smanjenju aktivnosti tijekom 2019. godine, industriju pića obilježava povećanje broja zaposlenih.

Usprkos smanjenju aktivnosti tijekom 2019. godine, industriju pića obilježava povećanje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2019. godine ova industrija zapošljavala 5.041 radnika, što je za 10,6 posto više nego u istom mjesecu 2018. godine. Također, u prosincu 2019. prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno veća za 1,5 posto u usporedbi s prosincem 2018. godine. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2019. godine u industriji pića iznosila je 10.532 kune, što je bilo za 18,7 posto iznad prosjeka gospodarstva te za 32,6 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Uz cijene proizvođača na razini prerađivačke industrije i cijene proizvođača pića bilježe međugodišnji pad, dok cijene proizvođača hrane bilježe rast. Tako su u ožujku 2020. u usporedbi s ožujkom 2019. godine proizvođačke cijene u proizvodnji hrane porasle za 1,7 posto, dok su cijene proizvođača pića zabilježile međugodišnji pad od 0,3 posto. Istovremeno su cijene proizvođača na razini prerađivačke industrije zabilježile pad od 1,7 posto.

Prehrambena industrija u razdoblju od siječnja do prosinca 2019. godine bilježi međugodišnji pad proizvodnosti rada po stopi od 0,2 posto. Istovremeno proizvodnost rada industrije pića bilježi međugodišnji rast od 4,2 posto. Industrija hrane i pića sudjelovala je u 2019. godini s 10 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije (8,8 posto industrija hrane i 1,2 posto industrija pića). U ukupnom uvozu prerađivačke industrije, industrija hrane i pića 2019. godine sudjelovala je s 11,6 posto (10,5 posto prehrambena industrija i 1,1 posto industrija pića). Bitno je napomenuti da obje industrijske grane, i industrija hrane i industrija pića, ostvaruju

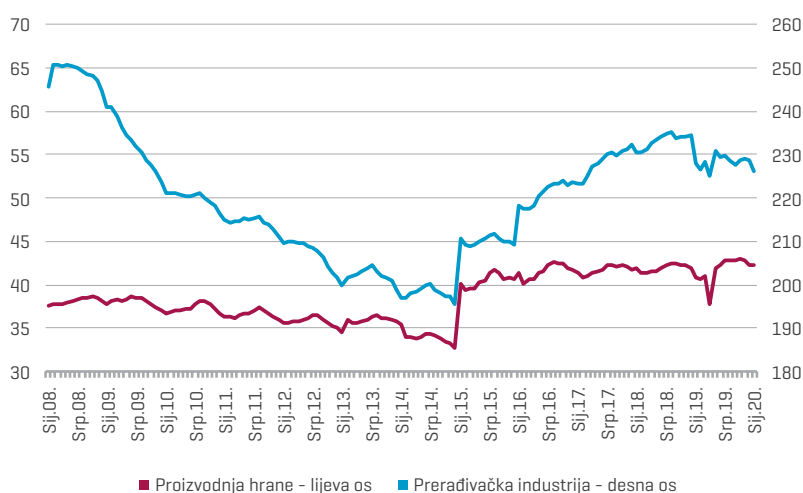
vanjskotrgovinski deficit. Izvoz prehrambene industrije tijekom 2019. godine povećan je za 6,7 posto u odnosu na 2018. godinu, dok je uvoz povećan za 11,8 posto. S druge strane, industrija pića u 2019. godini bilježi međugodišnji rast izvoza od 0,1 posto, a uvoza od 11,6 posto.

Trendovi

Promatrajući proizvodnju hrane tijekom zadnjih jedanaest godina zapaža se rast aktivnosti. Primjerice, ukupna je proizvodnja hrane u 2019. godini povećana za 6,2 posto u odnosu na 2008. godinu. Povećanje se proizvodnje pozitivno odrazilo na kretanje zaposlenosti (slika 3), plaća i likvidnosti sektora te je ova industrija u siječnju 2020. godine zapošljavala 42.234 radnika, što je 4.616 (ili 12,3 posto) radnika više u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Uslijed rasta zaposlenosti i dalje se povećavao udio ove industrijske grane u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije (s 15,3 posto u siječnju 2008. na 18,7 posto u siječnju 2018. godine).

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane, od 2008. do 2019. godine (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Prosječna bruto plaća u 2019. godini u industriji hrane bila je nominalno veća za 9,5 posto u odnosu na prosjek 2010. godine (tablica 2). Promotri li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji hrane i onih na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2010. do 2019. godine, vidljivo je da su početkom razdoblja, u 2010. godini, plaće isplaćene u prehrambenoj industriji bile na razini prosjeka prerađivačke industrije. Nakon 2010. godine one padaju na ispodprosječnu razinu, pri čemu se jaz između plaća sve više povećava. Dok su u 2010. godini plaće isplaćene u industriji hrane činile

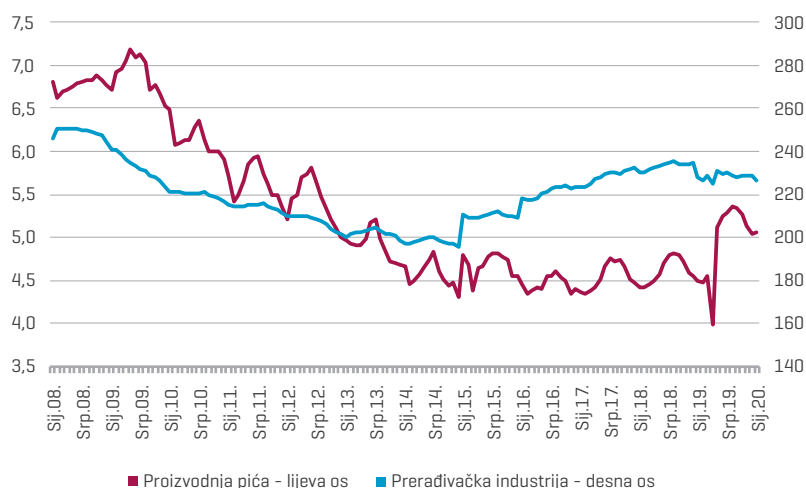
UKUPNA JE PROIZVODNJA HRANE U 2019. GODINI POVEĆANA ZA 6,2 POSTO U ODNOSU NA 2008. GODINU, DOK SE PROIZVODNJA PIĆA U ISTOM RAZDOBLJU SMANJILA ZA 9 POSTO.

99,3 posto prosjeka prerađivačke industrije, u 2019. godini su činile 90,2 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji. Tijekom cijelog razdoblja od 2010. do 2019. godine bruto plaće isplaćene u ovoj industriji kretale su se ispod prosjeka ukupnog gospodarstva. Prosječne su bruto plaće isplaćene u prehrambenoj industriji 2010. godine bile na razini od 85,5 posto državnog prosjeka, da bi 2019. godine pale na razinu od 82,0 posto.

Za razliku od pozitivnih trendova u proizvodnji hrane, proizvodnja pića se u razdoblju od 2008. do 2019. godine smanjila za 9 posto. U siječnju 2020. godine u industriji pića bio je zaposlen 5.061 radnik, što je za 1.746 radnika (ili 25,7 posto) manje u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Uslijed većeg pada zaposlenosti ove industrijske grane od pada zaposlenosti prerađivačke industrije, dolazi do smanjenja udjela industrije pića u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije s 2,8 posto u siječnju 2008. na 2,2 posto u siječnju 2020. godine.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja pića, od 2008. do 2019. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije pića, može se primijetiti da je nakon smanjenja plaća u 2009. godini uslijedilo razdoblje njihovog kontinuiranog rasta tijekom narednih deset godina. Naime, prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u industriji pića u 2019. godini bila je nominalno veća za 22,2 posto u odnosu na onu iz 2010. godine [tablica 2]. Zanimljivo je primijetiti da je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2010. do 2019. godine bila iznad prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva, pri čemu se jaz između plaća povećavao sve do 2019. godine kad se vidi blago smanjenje. Naime, u 2019. godini plaće isplaćene u industriji pića činile su 134,4 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji, a u 2018. godini 137,2 posto. Također, prosječne su bruto plaće isplaćene u industriji pića u 2018. godini bile na razini od 123,8 posto državnog prosjeka, da bi se 2019. godine smanjile na razinu od 122,2 posto.

Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2010. do 2019.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.679	7.796	7.875	7.939	7.954	7.610	7.753	8.055	8.447	8.766
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.615	6.702	6.829	6.943	7.049	6.759	6.940	7.230	7.624	7.974
Hrvatska = 100	86,1	86	86,7	87,5	88,6	88,8	89,5	89,8	90,3	91,0
Proizvodnja hrane (u kunama)	6.566	6.558	6.636	6.594	6.594	6.129	6.286	6.501	6.941	7.191
Prerađivačka industrija = 100	99,3	97,8	97,2	95	93,5	90,7	90,6	89,9	91,0	90,2
Hrvatska = 100	85,5	84,1	84,3	83,1	82,9	80,5	81,1	80,7	82,2	82,0
Proizvodnja pića (u kunama)	8.720	9.075	9.217	9.444	9.552	9.220	9.545	9.904	10.458	10.716
Prerađivačka industrija = 100	131,8	135,4	135	136	135,5	136,4	137,5	137,0	137,2	134,4
Hrvatska = 100	113,6	116,4	117	119	120,1	121,2	123,1	122,9	123,8	122,2

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Valja naglasiti da je u sektorima proizvodnje hrane i pića u razdoblju od 2011. do 2019. godine zabilježen porast proizvodnosti rada [tablica 3]. Proizvodnost rada prehrambene industrije u 2019. godini bila je za 38,5 posto veća u odnosu na 2010. godinu. Istovremeno, proizvodnost se rada u industriji pića povećala za 38,7 posto.

Tablica 3.
Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2011. do 2019. (2010. = 100)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Prerađivačka industrija	103,9	103	103,3	108	112,6	119,1	120,5	120,4	123,9
Proizvodnja hrane	105,6	105,4	108,1	114	118,6	124,1	130,8	133,3	138,5
Proizvodnja pića	114,6	116,9	122	120,8	128,5	134,2	140,6	146,4	138,7

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“ Izvoz prehrambene industrije u razdoblju od 2010. do 2019. godine povećan je za 105,6 posto, a uvoz za 118,6 posto.

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije od 2010. do 2019. godine, može se ustvrditi da dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje izvoza bilo manje od povećanja uvoza (tablica 4). Izvoz prehrambene industrije u razdoblju od 2010. do 2019. godine povećan je za 105,6 posto, a uvoz za 118,6 posto. Brži rast uvoza od rasta izvoza doveo je do blagog pogoršanja vanjskotrgovinske bilance i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom industrije hrane. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije 2019. godine iznosila je 52,4 posto, dok je 2010. godine iznosila 55,7 posto.

Tablica 4.
Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2010. do 2019.

	2010.	2012.	2015.	2018.	2019.	Indeks 2019./2010.
Proizvodnja hrane						
Izvoz (mil. kuna)	4.410,90	5.344,40	7.094,00	8.496,29	9.069,33	205,61
Prerađivačka industrija [%]	7,5	8,2	9,2	8,8	8,8	117,1
Uvoz (mil. kuna)	7.921,90	10.500,50	13.499	15.489,1	17.320,7	218,6
Prerađivačka industrija [%]	8,8	10,7	11,1	10,2	10,5	119,8
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	55,7	50,9	52,6	54,9	52,4	94,0
Proizvodnja pića						
Izvoz (mil. kuna)	739,4	940,2	1.068,30	1.194,52	1.195,95	161,75
Prerađivačka industrija [%]	1,3	1,4	1,4	1,2	1,2	89,1
Uvoz (mil. kuna)	649,3	760,3	1.175,00	1.688,3	1.884,6	290,3
Prerađivačka industrija [%]	0,7	0,8	1	1,1	1,1	163,9
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	113,9	123,7	90,9	70,8	63,5	55,7

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“ Izvoz industrije pića je u 2019. godini bio za 61,8 posto veći nego u 2010., a uvoz za čak 190,3 posto.

Promatrajući izvoz i uvoz industrije pića u 2019. godini vidi se da je izvoz bio za 61,8 posto veći nego u 2010., a uvoz za čak 190,3 posto. Kao i prethodnih godina, trend negativne vanjskotrgovinske razmjene se nastavio, što je rezultiralo nedovoljnom pokrivenosti uvoza izvozom pića u 2019. godini. Štoviše, pokrivenost uvoza izvozom pića u 2019. godini iznosila je 63,5 posto, što je najmanja zabilježena pokrivenost uvoza izvozom za analizirano razdoblje.

Vodeća trgovačka društva

“Deset vodećih
trgovačkih
društava industrije
hrane u 2018.
godini ostvaruju
međugodišnji rast
ukupnih prihoda
od 1,8 posto i pad
zaposlenosti od 1,1
posto.

Uvidom u posljednje financijske pokazatelje za deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane može se zaključiti kako ovaj sektor pokazuje povećanje aktivnosti tijekom 2018. godine (tablica 5). Na povećanje aktivnosti upućuje kretanje ukupnih prihoda koji su u 2018. godini bili veći za 1,8 posto u odnosu na 2017. godinu. Istovremeno, povećanje prihoda praćeno smanjenjem zaposlenosti dovelo je do porasta proizvodnosti rada od 2,9 posto.

U 2018. godini zabilježeno je povećanje dobiti prije oporezivanja za deset najvećih trgovačkih društava prehrambene industrije (515 milijuna kuna).

Zanimljiva je činjenica da je svih deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane u stopostotnom domaćem i privatnom vlasništvu. Također, u 2018. godini u deset najvećih trgovačkih društava ulaze Belje d.d., Ledo d.d. i PIK Vrbovec-Mesna industrija d.d., dok su Mlinar d.d., Mlin i pekare d.o.o. i Viro tvornica šećera d.d. izašle iz ove skupine. Može se zaključiti kako u 2018. imamo povratak kompanija nekadašnjeg koncerna Agrokor poput PIK-a Vrbovec i Belja u deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane.

Tablica 5.
Prosječne vrijednosti
odabranih pokazatelja
poslovanja vodećih deset
trgovačkih društava u
djelatnosti proizvodnje
hrane, 2017. i 2018.

Napomena: Obuhvat vodećih
trgovačkih društava: Belje d.d., Dukat
d.d., Franck d.d., Kraš d.d., Ledo d.d.,
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.,
PIK Vrbovec-Mesna industrija d.d.,
PPK d.d., Podravka d.d. i Vindija d.d.

Izvor: Izračun autorice prema
podacima Poslovna.hr.

	2017.	2018.	2018./2017.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	14.960,0	15.228,1	101,8
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	-5.033,8	515,0	-10,2
Broj zaposlenih	12.594,0	12.648,0	98,9
Bruto marža (%)	-33,6	3,4	-10,1
Profitabilnost imovine (%)	-30,9	2,2	-7,1
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,1	1,2	102,9
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,9	1,0	106,5
Koeficijent tekuće likvidnosti	0,6	1,0	155,9
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,6	0,4	63,7

Uvidom u financijske podatke vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji može se zaključiti da imaju i dalje poteškoće u održavanju likvidnosti. Ipak, koeficijent tekuće likvidnosti povećao se u odnosu na 2017. godinu, te u 2018. godini iznosi 1. Naime, koeficijent tekuće likvidnosti u pravilu ne bi smio biti manji od 2, odnosno poduzeće bi trebalo raspolagati s minimalno dvostruko većom imovinom od iznosa obveza [Žager i Žager, 1999]. Zanimljiv je podatak da koeficijent tekuće likvidnosti u skupini deset vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji veći od 2 ima samo PPK d.d. Koeficijent ukupne zaduženosti u 2018. godini iznosio je 0,4, što je isto kao i u 2016. i 2017. godini.

Tablica 6.
Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane – odabrani financijski pokazatelji, 2018.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Vindija d.d.	2.867,7	0,7	0,71	1,3
Podravka d.d.	2.060,2	0,2	1,82	6,4
Dukat d.d.	1.922,1	0,1	1,94	2,4
PIK Vrbovec-Mesna industrija d.d.	1.832,6	0,5	1,04	4,7
Belje d.d.	1.394,1	0,6	0,63	-3,0
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.	1.144,5	0,4	0,74	3,8
Ledo d.d.	1.137,6	0,3	1,06	3,7
PPK d.d.	1.129,6	0,2	2,91	2,4
Franck d.d.	876,3	0,6	0,84	10,6
Kraš d.d.	863,4	0,4	1,71	5,8

“Deset vodećih društava industrije pića je u 2018. godini ostvarilo međugodišnji pad ukupnih prihoda od 4,5 posto i neznatni rast zaposlenosti od 0,3 posto.

Prema financijskim pokazateljima za deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića može se zaključiti da je tijekom 2018. godine smanjena aktivnost ovog sektora [tablica 7]. Nakon rasta aktivnosti u 2017. godini, deset vodećih društava industrije pića u 2018. godini zabilježilo je međugodišnji pad ukupnih prihoda od 4,5 posto. Međugodišnje smanjenje prihoda uz istovremeno blago povećanje zaposlenosti [broj zaposlenih povećan je za 0,3 posto] za posljedicu je imalo smanjenje proizvodnosti rada za 4,8 posto u odnosu na 2017.

Tablica 7.

Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića, 2017. i 2018.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Badel 1862 d.d., Carlsberg Croatia d.o.o., Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Heineken Hrvatska d.o.o., Jamnica d.d., KIS pića d.o.o., Maraska d.d., Prvo hrvatsko pivo 1664 d.o.o., Slavonija slad d.o.o. i Zagrebačka pivovara d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	2017.	2018.	2018./2017.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	5.585,7	5.332,0	95,5
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	-2.896,5	478,0	-16,5
Broj zaposlenih	3.223,0	3.232,0	100,3
Bruto marža (%)	-51,9	9,0	-17,3
Profitabilnost imovine (%)	-63,1	7,6	-12,0
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,7	1,6	95,2
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,2	1,2	101,8
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,1	1,3	114,4
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,5	0,4	87,6

Vodeća trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića obilježava nešto veća likvidnost tijekom 2018. godine. Koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza, za deset vodećih proizvođača pića iznosio je 1,1 u 2017. godini te 1,3 u 2018. godini. Pritom najveću likvidnost u 2018. godini ima Prvo hrvatsko pivo 1664 d.o.o., a slijede ga Badel 1862 d.d. i Slavonija slad d.d. (tablica 8).

Tablica 8.

Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića – odabrani financijski pokazatelji, 2018.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža (%)
Jamnica d.d.	1.284,4	0,4	1,2	-7,6
Zagrebačka pivovara d.o.o.	1.123,6	0,5	0,8	24,4
Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o.	1.098,3	0,3	1,5	12,4
Heineken Hrvatska d.o.o.	723,4	0,3	1,4	18,2
Carlsberg Croatia d.o.o.	313,3	0,4	0,8	2,5
Badel 1862 d.d.	297,3	0,3	3,3	-2,6
Slavonija slad d.o.o.	177,0	0,7	1,8	7,7
Maraska d.d.	173,4	0,5	1,7	10,8
Prvo hrvatsko pivo 1664 d.o.o.	81,6	0,3	3,8	1,0
KIS pića d.o.o.	59,8	1,0	1,0	0,9

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“U sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalaze se dva proizvođača hrane: Podravka d.d. i Kraš d.d. Među deset dioničkih društava s najvećim porastom cijene dionica u 2019. godini nalaze se dva proizvođača hrane: Kraš d.d. i Granolio d.d.

Jedanaest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i dva trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića [Badel 1862 d.d. i Maraska d.d.] uvršteno je na Zagrebačku burzu. Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvršteni su Podravka d.d., Dukat d.d. i Kraš d.d. Prema posljednjim podacima, u sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalaze se dva proizvođača hrane: Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 11,09 posto] i Kraš d.d. [s težinom u indeksu od 1,63 posto]. Zanimljiv je podatak da se među deset dioničkih društava s najvećim porastom cijene dionica u 2019. godini nalaze dva proizvođača hrane [Kraš d.d. i Granolio d.d.]. Također, dionice Kraša d.d. na prvom su mjestu u skupini deset dionica s najvećim prometom u prošloj godini.

Sektorski indeks Zagrebačke burze CROBEXnutris prošlu je godinu zaključio pozitivnim rezultatom [međugodišnji rast od 38,08 posto]. U sastavu ovog indeksa trenutno su dionice Atlantic grupe d.d., Kraša d.d., Podravke d.d. i Viro tvornice šećera d.d. Indeksom CROBEXnutris prate se prinosi i rizici u sektoru proizvodnje i prerade hrane. Uvjet za uvrštenje je najmanje 70 posto dana trgovanja, a broj sastavnica je neograničen [pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu]. Bazni je datum 21. veljače 2013., a bazna vrijednost 1.000¹.

1. Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su sa Zagrebačke burze, <https://www.zse.hr>.

— Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-28

— Industrija hrane i pića jedan je od najvećih pokretača gospodarstva u Europskoj uniji te se ističe kao vrlo značajan sektor. Proizvodnja i prodaja u industriji hrane i pića je u konstantnom i stabilnom rastu te premašuje rast ukupne industrijske proizvodnje.

Kretanje proizvodne aktivnosti u industriji hrane i pića na razini EU-28

Industrija hrane i pića u četvrtom je tromjesečju 2019. ostvarila rast od 0,8 posto u odnosu na četvrto tromjesečje 2018. godine. Na godišnjoj razini je u 2019. godini zabilježen rast proizvodnje u industriji hrane i pića (3,6 posto), dok je ukupna industrijska proizvodnja na međugodišnjoj razini ostvarila pad od 1,1 posto.

Kretanje cijena poljoprivrednih proizvoda

Trend pada cijena većine poljoprivrednih kultura iz 2014., 2015., 2016. i 2017. godine preokrenuo se u 2018. godini, a rast je nastavljen i u 2019. godini. Naime, cijene prehrambenih proizvoda porasle su za 0,7 posto u četvrtom tromjesečju 2019. godine u odnosu na četvrto tromjesečje 2018. godine. Također, u 2019. godini zabilježen je i međugodišnji rast cijena prehrambenih proizvoda (2 posto).

INDUSTRIJA HRANE I PIĆA U 2019. GODINI BILJEŽI MEĐUGODIŠNJI RAST PROIZVODNJE OD 3,6 POSTO, DOK JE UKUPNA INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA NA MEĐUGODIŠNJOJ RAZINI OSTVARILA PAD OD 1,1 POSTO.

Kretanje zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-28²

Zaposlenost prerađivačke industrije na razini EU-28 u 2019. godini bilježi međugodišnji rast od 0,1 posto. Rast zaposlenosti od 1,1 posto zabilježen je u industriji hrane na razini EU-28. Najveći rast zaposlenosti u industriji hrane na razini EU-28 u četvrtom tromjesečju 2019. godine u odnosu na četvrto tromjesečje 2018. godine bilježe Španjolska (4,2 posto), Belgija (2,4 posto) i Latvija (2,3 posto). S druge strane, zemlje poput Finske (14,3 posto), Ujedinjenog Kraljevstva (1,1 posto) i Hrvatske (0,7 posto) bilježe najveći pad zaposlenosti u industriji hrane na razini EU-28. Industrija pića na razini EU-28 u četvrtom tromjesečju 2019. godine u odnosu na četvrto tromjesečje 2018. godine također bilježi rast zaposlenosti od 1,7 posto. Pritom najveći rast zaposlenosti unutar ove industrije ostvaruju Hrvatska (8,2 posto), Ujedinjeno Kraljevstvo (6,4 posto) i Grčka (5,3 posto), dok najveći pad zaposlenosti ostvaruju Latvija (6,4 posto), Bugarska (1,5 posto) i Španjolska (1,1 posto).

“ Izvoz industrije hrane i izvoz industrije pića na razini EU-28 u četvrtom tromjesečju 2019. godine bilježe međugodišnji rast od 13,1 i 2,8 posto. Istovremeno, uvoz industrije hrane smanjio se za 0,3 posto, a uvoz industrije pića za 3,8 posto.

Trendovi izvoza i uvoza u industriji hrane i pića na razini EU-28

Izvoz industrije hrane i izvoz industrije pića na razini EU-28 u četvrtom tromjesečju 2019. godine bilježe međugodišnji rast od 13,1 i 2,8 posto. Istovremeno, uvoz industrije hrane smanjio se za 0,3 posto, dok se uvoz pića smanjio za 3,8 posto.

Pozitivne međugodišnje stope rasta izvoza u četvrtom tromjesečju 2019. godine bilježe mesni proizvodi (51,3 posto), mliječni proizvodi (11,6 posto) te pekarski proizvodi (8,7 posto).

² Prema Eurostatu; podaci za Cipar, Luksemburg, Maltu, Slovačku i Sloveniju nisu bili dostupni.

S druge strane, pozitivne i visoke međugodišnje stope rasta uvoza bilježe mlinarski i škrobni proizvodi (10,2 posto) te vino (3,4 posto).

Tablica 9.
Izvoz i uvoz u EU-28,
industrija hrane i pića, u
milijunima eura

Izvor: FoodDrinkEurope (2019).

Izvoz	4. tromjesečje 2018.	4. tromjesečje 2019.	Postotna promjena 2018.-2019.
Mesni proizvodi	3.287	4.974	51,3
Prerađeno voće i povrće	1.822	1.925	5,7
Ulja i masti	1.362	1.333	-2,1
Mliječni proizvodi	2.829	3.158	11,6
Pekarski proizvodi i tjestenina	1.341	1.458	8,7
Vino	3.175	3.235	1,9
Čokolada i slatkiši	1.830	1.929	5,4
Uvoz	4. tromjesečje 2018.	4. tromjesečje 2019.	Postotna promjena 2018.-2019.
Mesni proizvodi	1.704	1.569	-7,9
Prerađeno voće i povrće	2.285	2.355	3,1
Ulja i masti	4.091	3.934	-3,8
Vino	727	752	3,4
Čokolada i slatkiši	890	907	1,9
Mlinarski i škrobni proizvodi	226	249	10,2
Riba i morski proizvodi	5.134	5.183	1,0
Pivo	180	104	-42,2

Zaključak

“Prehrambena industrija od strateške je važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potreban je daljnji rast i jačanje industrije hrane i pića.

—Industrija hrane i pića ističe se po visokom udjelu u hrvatskom BDP-u i ukupnoj zaposlenosti. Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2017. godini iznosio je 2,9 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 2,3 posto, a proizvodnje pića 0,6 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 22,5 posto. Nakon pada proizvodne aktivnosti industrije hrane u 2018. godini, u 2019. godini ona bilježi međugodišnji rast od 3,7 posto. Usporedno s rastom ukupne aktivnosti industrije hrane, povećao se i broj zaposlenih. To se odrazilo na rast produktivnosti sektora, kao i na blagi rast plaća. U prosincu 2019. godine, industrija hrane zapošljavala je 42.234 radnika, što u odnosu na isti mjesec 2018. godine predstavlja za 1 posto veću zaposlenost. Mjesečne su bruto plaće u prosincu 2019. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno povećane za 3,2 posto.

Usprkos smanjenju proizvodne aktivnosti tijekom 2019. godine, industriju pića obilježava povećanje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2019. godine ova industrija zapošljavala 5.041 radnika, što je za 10,6 posto više nego u istom mjesecu 2018. godine. Također, u prosincu 2019. prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno veća za 1,5 posto u usporedbi s prosincem 2018. godine.

Analizirajući izvoz i uvoz proizvoda prehrambene industrije od 2010. do 2019. godine, može se zaključiti da dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje izvoza bilo manje od povećanja uvoza. Izvoz prehrambene industrije u razdoblju od 2010. do 2019. godine povećan je za 105,6 posto, a uvoz za 118,6 posto. Brži rast uvoza od rasta izvoza doveo je do blagog pogoršanja vanjskotrgovinske bilance i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije 2019. godine iznosila je 52,4 posto, dok je 2010. godine iznosila 55,7 posto. Međutim, bitno je naglasiti kako se pokrivenost uvoza izvozom pogoršala nakon blagog poboljšanja u prijašnjim godinama.

Kao i prethodnih godina, trend negativne vanjskotrgovinske razmjene industrije pića se nastavio, što je rezultiralo nedovoljnom pokrivenosti uvoza izvozom pića u 2019. godini. Štoviše, pokrivenost uvoza izvozom pića u 2019. godini iznosila je 63,5 posto, što je najmanja zabilježena pokrivenost uvoza izvozom za analizirano razdoblje.

S obzirom na sve veći konkurencijski pritisak na izvoznim tržištima, hrvatsku prehrambenu industriju karakterizira usporavanje izvoznog rasta. Bez obzira na to, ova industrija još uvijek ima vrlo velik udio u izvozu, zaposlenosti i industrijskoj proizvodnji, što je čini važnom industrijskom granom Hrvatske. Upravo zbog toga bi se trebao staviti naglasak na rast industrije hrane i pića.

Industrija hrane i pića ima višestruke učinke na BDP, zaposlenost i izvoz, te utječe i na razvoj ostalih gospodarskih sektora, posebno turizma. Prehrambena industrija od strateške je važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske. Međutim, trenutna situacija sa širenjem virusa COVID-19 dodatno utječe na usporavanje gospodarstva, kako na globalnoj razini, tako i na razini Hrvatske. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potreban je daljnji rast i jačanje industrije hrane i pića. Pritom bi naglasak trebao biti na izvozu kroz jačanje imidža Hrvatske u kontekstu hrane i pića, većim ulaganjima u razvoj novih proizvoda i inovacije te poboljšanju investicijske klime.

Literatura:

FoodDrinkEurope. [2019]. *Economic Bulletin – Q4 of 2019*. Dostupno na: <https://www.fooddrinkurope.eu/publication/economic-bulletin-q4-of-2019/>

Poslovna Hrvatska. [2020]. Dostupno na: <https://poslovna.hr/>

Zagrebačka burza. [2019]. *Pregled trgovine u 2019. godini*. Dostupno na: <http://zse.hr/default.aspx?id=178>

Žager, K. i Žager, L. [1999]. *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia.

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Maruška Vizek, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić

Autorica analize

Petra Palić

Izvršna urednica

Doris Baničević

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza *Telekomunikacije* izlazi u lipnju 2020.